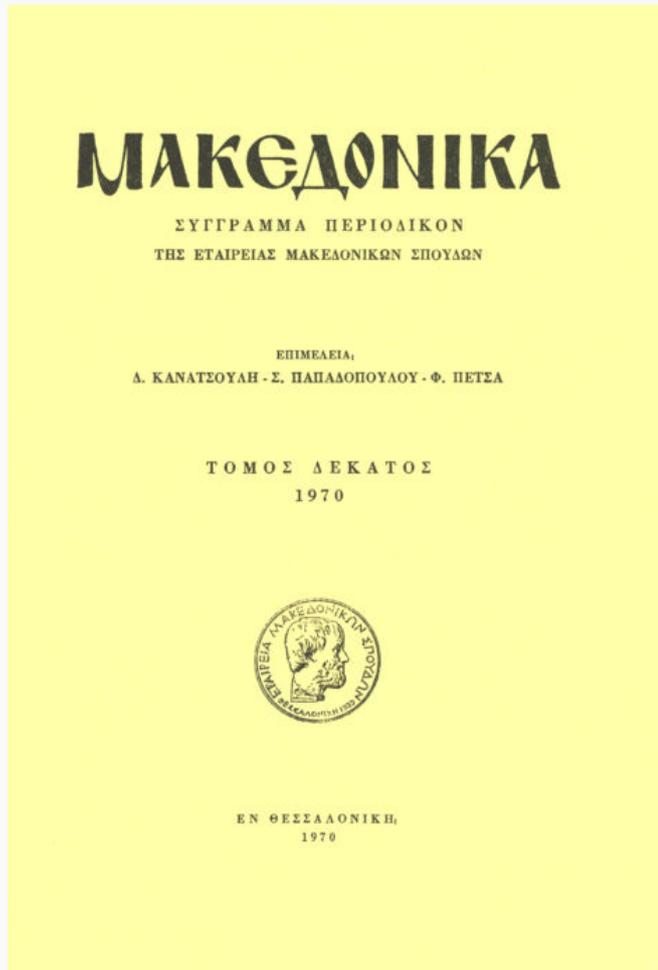

Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)

Αθανασίου Θ. Τσακνάκη, Επανομή, ιστορία-λαογραφία, «Χρονικά της Χαλκιδικής»

N. A. Κωνσταντινίδης

doi: [10.12681/makedonika.815](https://doi.org/10.12681/makedonika.815)

Copyright © 2014, N. A. Κωνσταντινίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κωνσταντινίδης Ν. Α. (2015). Αθανασίου Θ. Τσακνάκη, Επανομή, ιστορία-λαογραφία, «Χρονικά της Χαλκιδικής». *Μακεδονικά*, 10(1), 328–329. <https://doi.org/10.12681/makedonika.815>

του 1878), τών άπελευθερωτικών άγώνων τών κατοίκων της και τής συμβολής τους στη γενικότερη έπαναστατική κίνηση τών Έλλήνων. Προσφέρει καθαρή εικόνα τής έθνικης, κοινωνικής, οικονομικής και τής άλλης δραστηριότητας του Έλληνισμού τής περιοχής, σέ μιά μακρά και δύσκολη χρονική περίοδο.

N. A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Άθ ανα σ ί ο υ Θ. Τ σα κ ν ά κ η, Έπανομή, Ιστορία - Λαογραφία, «Χρονικά τής Χαλκιδικής», τ. 17-18 (1969), Θεσσαλονίκη, σελ. 208.

Η Ιστορική - Λαογραφική Έταιρεία Χαλκιδικής, όπως κι άλλες άνάλογης άποστολής Έταιρείες έκδιδει τó περιοδικό «Χρονικά τής Χαλκιδικής». Ο τελευταίος τόμος τού περιοδικού αυτού (τεύχ 17-18) καταλαμβάνεται όλόκληρος από τήν έργασία τού δημοδιδασκάλου Άθανασίου Θ. Τσακνάκη με τίτλο «Έπανομή, Ιστορία - Λαογραφία».

Είχα τήν καλή τύχη νά γνωρίσω από κοντά τόν συγγρ. και νά συζητήσω μαζί του διάφορα προβλήματα, πού τόν άπασχολούσαν και είδα τήν έπιθυμία του και τή φιλοδοξία του νά παρουσιάσει ένα έργο με όσο τó δυνατόν πληρέστερη και μεθοδικότερη μορφή. Ο κ. Τσακνάκης, γέννημα και θρέμμα τής Έπανομής, συνέλεξε με παραδειγματική έπιμέλεια και άκάματη ύπομονή τó πλούσιο υλικό του, τó όποιο, έπεξεργασμένο κατάλληλα, παρουσιάζει τώρα σέ άυτοτελή τόμο τών «Χρονικών τής Χαλκιδικής».

Όπως φαίνεται και από τόν τίτλο ή έργασία χωρίζεται σέ δύο μέρη. Τó πρώτο (σ. 9-36) είναι τó ιστορικό. Αρχίζει με τόν προσδιορισμό τής θέσεως τού χωριού και τήν έτυμολογία τού όνόματος. Εύρύτερα εξετάζεται (σ. 9-15) ή κοινωνική και οικονομική κατάσταση τών Έπανομιτών κατά τήν Τουρκοκρατία (λείπουν πληροφορίες για καλύτερες εποχές), καθώς και ή συμμετοχή τους στήν Έπανάσταση τού 1821. Με τή Δημοτική εκπαίδευση κατά τούς χρόνους τής δουλείας, όπου δίνονται ένδιαφέροντα και τεκμηριωμένα στοιχεία για τά σχολεία, τούς διδασκάλους, τά προγράμματα κ.λ., τελειώνει ή πρώτη ένότητα τού πρώτου μέρους, «Η Έπανομή πρίν από τó 1912» (σ. 15-18).

Στή δεύτερη ένότητα τού πρώτου μέρους με τó γενικό τίτλο «Σύγχρονη έποχή» (σ. 19-36) εξετάζεται ή συγκρότηση τής κοινότητας Έπανομής ύστερα από τήν άπόσπαση διαφόρων οικισμών καθώς επίσης και ή γεωργική της οικονομία ως τó έτος 1966. Ίδιαίτερη προσοχή φαίνεται νά έδωσε ό συγγρ. στήν εξέταση τού Άγροτικού ζήτηματος και στή δραστηριότητα τών Γεωργικών Συνεταιρισμών Έπανομής. Για όσους δείχνουν προτίμηση στα θέματα αυτά, οί πληροφορίες πού παραθέτει τούς είναι πάρα πολύ χρήσιμες (σ. 23-27). Τέλος στήν ίδια ένότητα δίνονται κι άλλες πληροφορίες σχετικές με τήν οικονομική, κοινωνική και τήν άλλη ζωή τής Έπανομής, πού άφορούν όμως περισσότερο τούς Έπανομίτες ή τούς ειδικώς ένδιαφερομένους για τήν άνάπτυξη τών Δήμων και τών Κοινοτήτων.

Τó δεύτερο μέρος τού τόμου είναι τó λαογραφικό (σ. 39-136). Τó μέρος αυτό είναι χρησιμότατο και πληρέστερο, κατά τή γνώμη μου, από τó πρώτο. Αρχίζει με τó κεφάλαιο «Υλική ζωή», όπου γίνεται λόγος για τή λαϊκή άρχιτεκτονική, τά έπιπλα τών σπιτιών και τά διάφορα σκεύη και σύνεργα. Προχωρεί στις τροφές, στή λαϊκή μαγειρική, στή λαϊκή φορεσιά, στή λαϊκή ύφαντική κ.λ. Συνεχίζει με τó κεφάλαιο «Οικογενειακή και κοινωνική ζωή», όπου πολύ σωστά προτάσσεται ή «Γέννηση» και τά σχετικά, όπως λ.χ. λοχεία, φροντίδες, άνατροφή βρεφών κ.λ. Ο «Γάμος» άποτελεί τή δεύτερη ένότητα τού κεφαλαίου. Είναι, μαζί με τόν «Θάνατο» πού άκολουθεί (σ. 66-76), οί πιό περιεκτικές σέ πληροφορίες ένότητες τού τόμου. Τά «Παιχνίδια και άγωνίσματα παιδιών» — ή προτε-

λευταία ενότητα τοῦ κεφαλαίου — θὰ ἐνδιέφερε τὸν κάθε παιδαγωγό. Μέσα σὲ δεκαεπτὰ σελίδες (σ. 76-92) βρίσκει κανεὶς, μὲ κάθε λεπτομέρεια, ὄλους τοὺς κανονισμοὺς, ποὺ διέπουν τὸ ὁμαδικὸ παιδικὸ παιχνίδι. Στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μὲ τὴν Κοινωνικὴ ὀργάνωση καὶ τὸ Λαϊκὸ δίκαιο (σ. 92-101).

Τὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ δευτέρου μέρους (σ. 102-195) περιλαμβάνει τὴν «Πνευματικὴ ζωὴ». Ἀρχίζει μὲ τὴ «Λαϊκὴ λατρεία»: ἀναφέρονται οἱ γιορτῆς καὶ οἱ Ἅγιοι μὲ τὴ σειρά τοῦ Ἑορτολογίου, μὲ ἕνα πλῆθος λαϊκῶν ἔθιμων, συνηθειῶν, σχετικῶν τραγουδιῶν, εὐχῶν κ.λ. Τὸ θέμα τῆς Λαϊκῆς λατρείας τελειώνει μὲ τὰ «Ἀγροτικὰ ἔθιμα». Ἀκολουθοῦν 93 δημοτικὰ τραγοῦδια καταγραμμένα σύμφωνα μὲ τὸν καθιερωμένον τρόπο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἀναφέρονται ἔπειτα τὰ μουσικὰ λαϊκὰ ὄργανα τῆς Ἐπανομῆς, οἱ παροιμίες, τὰ τοπωνύμια καὶ τὸ γλωσσάρι.

Ὁ τόμος αὐτὸς τῶν «Χρονικῶν τῆς Χαλκιδικῆς» μὲ τὸ ἀξιόλογο περιεχόμενον τοῦ καὶ τὴν ἄρτια ἐκτόπωση του εἶναι μιὰ θετικὴ προσφορά τοῦ συγγρ. πρὸς τὴ γενέτειρα Ἐπανομὴ καὶ γενικότερα πρὸς τὴ λαογραφίαν τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τῆς Μακεδονίας. Τιμὰ καὶ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Ἐταιρεία τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ ὁποία μὲ τὰ γλίσχρα οικονομικὰ τῆς ἀνέλαβε νὰ τυπώσῃ τὸ ἔργο. Ἄν κανεὶς ἀναλογισθῇ τὴν παντελεῖ ἔλλειψη οἰκονομικῶν πόρων τῆς Ἐταιρείας, τότε θὰ ἀντιληφθῇ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας τῶν μελῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ συμβούλιό της καὶ τὸν ἀγῶνα τους νὰ κρατήσουν στὴ ζωὴ τὸ πολῦτιμο περιοδικό, ποὺ καὶ στὴν ἐπιστήμην καὶ στὸ Ἔθνος προσφέρει. Ἀξίζει κάθε ἔπαινος στὰ μέλη ἐκεῖνα τῆς Ἐταιρείας, ποὺ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια, ὥστε νὰ συνεχισθῇ τὸ κοινωνικό, ἐπιστημονικὸ καὶ ἔθνικόν ἔργο της.

N. A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Jean Charbonneau-Roland Martin-François Villard, Grèce Hellénistique (330-50 avant J. C.), L'Univers des Formes, ἐκδ. Gallimard, Paris 1970, σελ. X+432.

Ἡ ἀρίθμηση τῶν σελίδων περιλαμβάνει ὄλα: frontispiece καὶ 421 εἰκόνες, ἡ ἐντὸς κειμένου ἀσπρόμαυρες καὶ ἐγχρωμες, μερικὲς ἀναδιπλούμενες, ἡ ἐκτὸς κειμένου συμπληρωματικὸς πίνακες μὲ εἰκόνες (σ. 343-348), μὲ σχέδια κατοψῶν, τομῶν καὶ ἀναπαραστάσεων, χάρτες κ.λ. (σ. 349-362), ὄλα μὲ συνεχεῖ ἀρίθμηση εἰκόνων ἀπὸ 1-421. Περιλαμβάνει ἐπίσης χρονολογικὸν πίνακα (σ. 363-368), βιβλιογραφίαν (σ. 369-382), κατάλογο εἰκόνων μὲ σχετικὰς πληροφορίες (σ. 383-400), λεξιλόγιον ἐρμηνευτικόν (σ. 401-422) κ.λ.

Τὸ ὠραιότατον βιβλίον εἶναι ὁ 18ος τόμος στὴ σειρά «L'Univers des Formes», ποὺ διευθύνουν ὁ André Malraux καὶ ὁ André Parrot, ὁ ὁποῖος ἀπευθύνει πρῶτοσέλιδο χαιρετισμὸν (σ. VII) στὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς τρεῖς συγγραφεῖς, τὸν Jean Charbonneau, ποὺ πῆθανε τὸ 1969. Ἐξηγεῖ ὅτι ἀπὸ τὶς σημειώσεις τοῦ Charbonneau καὶ μὲ τὶς εἰκόνες, ποὺ εἶχε διαλέξει ὁ ἴδιος, συγκρότησε τὸ κείμενον τοῦ μέρους τοῦ ὁ Jean Mercadé. Τὸ ὄνομα τοῦ Charbonneau ὡστόσο μπαίνει πρῶτον στὸν τίτλον τοῦ βιβλίου «comme un dernier et solennel adieu», «σάν τελευταῖος, ἐπίσημος ἀποχαιρετισμὸς». Ὁ Charbonneau δὲν εἶχε μόνον τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀνεξάντλητη γνῶσιν τῶν προβλημάτων, ἀλλ' εἶχε ἀκόμα «αἰσθαντικότητα, ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ φθάνη πάντοτε στὸ βάθος τῶν πραγμάτων, ὡς τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἦταν μέτοχος», «jusqu'à l'âme de l'Hellade dont il était participant».

Ἀκολουθεῖ ὄμο σελίδων πρόλογος τοῦ Roland Martin (σ. IX-X). Ὁ ἴδιος γράφει καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ τρία κύρια μέρη τοῦ βιβλίου, γιὰ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ (σ. 3-94). Τὸ δευ-